

ตรุษจีน กับทุกกิจกรรมทำให้เฮง-เฮง

นำเสนอเมื่อ : 25 ม.ค. 2552

ตรุษจีน กับทุกกิจกรรมทำให้เฮง-เฮง

ทำไมการไหว้เทพเจ้าแห่งโชคลาภจึงเปลี่ยนทุกปี

ทุกครั้งที่เกิดถึงเทศกาลตรุษจีน ผู้เขียนมักถูกกระหน่ำถามถึงทิศที่ไฉ้ซั้งเอี้ย หรือเทพเจ้าแห่งโชคลาภจะเสด็จลงมา เพราะต้องเปลี่ยนทุกปี ตลอดจนเวลาไหว้ และหลายครั้งก็จะมีมือใหม่ขอถามถึงสิ่งที่ต้องไหว้เพราะอยากไหว้บาง

เนื่องจากเนื้อแท้ของการไหว้ไฉ้ซั้งเอี้ย หรือการไหว้เทพเจ้าแห่งโชคลาภ คือการไหว้รับทิศโลกงหม่นเข้าหา ณ เวลาแรกของวันตรุษจีน ทำให้ธรรมเนียมไหว้ไฉ้ซั้งเอี้ย จะต้องเป็นกลางดึกคืนวันสิ้นปีของจีนขณะง่วงเวลาชานวันตรุษจีนเสมอ

ขอลิไหว้แต่จงวู ที่การไหว้อื่นๆ ของจีนไม่มีคือ การนิยมไหว้ กิมฮวย คำเต็มจะเรียกว่ากิมฮวยอั้งตี๊ แปลง่าย ๆ ว่าดอกไม้ทองคำพรแดง ตั้งแต่เป็นเครื่องประดับมาของจอหวานและขุนนางผู้ใหญ่ ใช้องานสำคัญ

ปฏิบัติเป็นธรรมเนียมต่อมาว่าคนจีนนิยมหากิมฮวยมาปักประดับที่กระถางรูป เพื่ออายุพรโหลหลาย ก้าวหน้ารุ่งเรืองได้เป็นใหญ่เป็นโต แล้วเกิดเป็นความนิยมว่ากิมฮวยนี้จะซื้อดูใหม่มาเปลี่ยนในวันตรุษจีน โดยนำมาไหว้ไฉ้ซั้งเอี้ย เพื่อให้เป็นสิริมงคลถลอกัน

ของไหว้พิเศษอีกอย่างที่หลายบ้านน่าจะเหมือนกันคือ ข้าวสารบางบ้านใส่จานไหว้ แต่ที่บ้านผู้เขียนน่าจะใส่ในกระถางรูป ให้เป็นที่ปักรูปไปเลย แล้วข้าวสารนี้เมื่อไหว้เสร็จก็จะถูกนำมาหุงทานกันเพื่อให้เอง เช่นเดียวกับของไหว้อื่นๆ ก็ล้วนต้องการให้มีความหมายอายุพรเอง อั้นได้แก่

- ขนมอี๊ ขนมบัวลอยที่ทำจากข้าวเหนียว บั้นเป็นลูกกลมๆ ต้มกับน้ำตาลหวานใส เวลาเคี้ยวก็ทั้งนุ่มและหวาน เป็นการอายุพรให้ทุกเรื่องที่ใช้เข้ามาในชีวิตล้วนง่ายและหวาน
- ขนมจันอับ ซึ่งเป็นขนมแห้งๆ ๕ อย่างอันใดแก่ ชาวฟอง ถิวตัต ถิวเคลือบ และซีกเชื่อม โดยชาว-กิว-วา คือรัชฎ์พีช คนจีนแต่จิว เรียกว่า เจงจี้ รัชฎ์กี้ เจงจี้กี้ ล้วนมีความหมายว่าอภิมงคล
- ขนมไหว้ ๑ จาน ก็หลักใดแต่ยังมีเป็นคู่สมัยทอง โดยความนิยมไหว้ส้มมาจากคำเรียกส้มคำหนึ่งว่า ไตกัก แปลตรงตัวตามหลักก็คือ มหาสิริมงคล แต่ถ้าแปลง่าย ๆ อย่างชาวบ้านก็คือโชคดี
- ข้าวโพดใส่ไข่ทอด ขตคดองดู ของไหว้ซั้งเอี้ยดูสูงๆ ไม่เค็ดขัด ทู้อะไรก็คล่องแคล่ววุ่นวาย
- ขาน้ำทิพย์ใส่น้ำไมยขาวชงชาดื่ม หรือจะไหว้กับชาน้ำชาใบ เพื่อให้มีสติต่ออาหารเก็บไว้กินไม่มีขาด
- กระดาษเงินกระดาษทองก็ไหว้ เพื่อให้มีเงินมีทองขึ้นแล
- ดอกไม้เพื่อความสดชื่น บางบ้านเน้นจัดไหว้แต่สีแดง เพื่อให้เองเอง กับอีกหนึ่งปัญหาที่มักงกกันว่าขนมอี๊กี้ดี ซากี้ดีจิวจิวก็เพราะบางบ้าน ๓ ที่ บางบ้าน ๕ ที่ กรณีนี้มาจากการมีไฉ้ซั้งเอี้ยหลายองค์หลายแบบ

แบบหนึ่ง คือไฉ้ซั้งเอี้ยมีสองคู่กับงอนันต์ อีกแบบคือ ไหว้ไหว้ไฉ้ซั้งเอี้ย หมายถึงเทพเจ้าแห่งโชคลาภประจำราศทั้ง ๕ คือ ราศุดิน ราศุน้ำ ราศุน้ำ ราศุน้ำ และราศุดวง งามีครบในดวงระดากี่ห้าพาให้ชีวิตราบรื่นรุ่งเรือง กับแบบที่เป็นไฉ้ซั้งเอี้ย ๕ หน้า หมายถึง ๕ทิศ สะท้อนแทนของธรรมเนียมตรุษจีนว่า ทำให้อายุพรให้เอง เอง ก็จิว แต่ในรายละเอียดอาจมีแตกต่างกันแล้วแต่นิยม

ทำไมการให้เงินตรุษจีน จึงเป็นเงินอายุพร

กิจกรรมเด่นอย่างหนึ่งของเทศกาลตรุษจีน ซึ่งเด็กๆ จะชอบมากคือการไต่เงินเต๊ะเอี้ย หรือจะเรียกว่า อั้งเป่า ที่แปลว่าซองแดงก็ได้จากผู้ใหญ่ โดยหลายบ้านจะถือธรรมเนียมมาไว้กันเฉพาคนในครอบครัวหรือสกุลเดียวกัน แลอาจจะขยายวงไปถึงคนรักใคร่นับถือกันเหมือนญาติ

โดยแคบโบราณ เรียกเงินนี้ว่า เงินเอี้ยบส่วยอี๊ เอี้ยบแปลว่ากล , อด , หาม ส่วยแปลว่าอายุ

เอี้ยบส่วยอี๊ เป็นสิ่งหนึ่งเงินมงคลคุ้มครองชะตา ตามตำรา ๑๐๐ ธรรมเนียมเงินโบราณ ที่ผู้ใหญ่มี บอกว่าตั้งแต่เริ่มนิยมให้กันในวันสิ้นปี ผู้ใหญ่จะเอาเหรียญทองแดง ๑๐๐ อัน ร้อยด้วยสายแดงผูกเป็นห่วงไว้เช็กในวันก่อนวันตรุษจีนหรือวันสิ้นปีนั่นเอง เรียกเงินพวกนี้ว่าเอี้ยบส่วยอี๊ โดยมีลูกเล่นเล็กๆ ว่า ส่วยที่แปลว่าอายุนี้ พองเสียงกับคำว่า ส่วย ที่แปลว่าดี ปีศาจ และคำว่า ซวย เอี้ยบส่วย หรือเอี้ยบชวย จึงแปลว่า หามความซวยหรือดี ปีศาจมาสู่

เงินอายุพรแดงทั้งหมดนี้ ตั้งแต่เด็กๆ คงห้อยไว้กับเชือกผูกเอว เกิดคำว่าเต๊ะเอี้ย แปลว่า ถ่วงเอว บางบ้านมีการวางส้มสีทองและลิ้นจี่ไว้ทั้งหมด แล้วให้เด็กๆ รับประทานก่อนนอนในคืนวันตรุษจีน เรียกผลไม้ที่ว่า เอี้ยบส่วยก้วย เพื่ออายุพรให้โชคดี ซึ่งคนจีนในไทยไม่ได้นำธรรมเนียมมาเอี้ยบส่วยก้วย ไว้ที่เหมือนโหลกุหลาบทาน และเป็นการนำส้มสีทองหรือ ไตกัก ๔ ผล ไปมอบให้แก่ผู้ใหญ่หรือญาติมิตรที่นับถือกันมากกว่า เรียกธรรมเนียมนี้ว่า ไปเอี้ย

โดยมีเคล็ดธรรมเนียมว่า เมื่อมารับส้ม ๔ ผล ที่ห้อยในผ้าเช็ดหน้าผู้ชวยของผู้ใหญ่ ก็ให้นำไปเปลี่ยน โดยนำส้มของเรามา ๒ ใบ แล้วใส่ส้มของเราเข้าไปแทน ๒ ใบ ผู้ท้อถ้าเช็ดหน้ากินแซ่ปไป ตั้งนั้นส้มสีทอง ๔ ผลนี้ ก็จะมีส่วนของแขก ๒ ใบ กับของเรารอีก ๒ ใบ ถือเป็นภาระนำโชคดีมามอบให้และแลกเปลี่ยนโชคดีกันด้วย

ส่วนเงินสิริมงคลนั้น จะมีอีกคำๆของผู้เขียนเรียกว่า เงินเอี้ยบส่วยอี๊ หมายถึงเหรียญเงินที่ซิดความไม่ดี คำเต็มๆ คือจันยี่เอี้ยเอี้ยบส่วยอี๊ เป็นเงินเหรียญรูป ๑๒ ปีหนึ่งซัด สำหรับเป็นเครื่องรางคุ้มครองทุกดวงระดากให้ลื่นลื่นปลอดภัย

แล้วต่อมาเงินเอี้ยบส่วยอี๊ ที่เป็นเหรียญ ๑๐๐ อันหรือเชือกแดงกี้ดี เป็นเงินเอี้ยบส่วยอี๊ ๑๒ นักผู้ตรุกี้ดี ต่อมาก็พัฒนาเป็นการให้ธนบัตรใหม่ๆ ใส่ซองแดง เรียกว่าเงินอั้งเป่ากี้ดี เงินเต๊ะเอี้ย กี้ดี สิบมาโดยคำนี้ว่าเงินเอี้ยบส่วยอี๊ไต่หาไป หากเคล็ดกาบนี้ก็ยังอยู่เพื่ออายุพรนั่นเอง เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ผู้รับว่า ถ้าเป็นผู้ใหญ่โตเล็กเล็ก นี้อายุพรให้เจ้าตัวน้อยเจริญเติบโตแข็งแรง ถ้าเป็นผู้ใหญ่โหลกุหลาบที่ทำงานแล้ว ก็เพื่ออายุพรให้เจริญก้าวหน้าสุขภาพแข็งแรง หากเป็นผู้ที่ทำงานแล้วให้ยอม ก็คือเพื่ออายุพรให้ท่านแข็งแรงอายุยืนยาว โดยการที่ผู้ใหญ่มอบ และต่อมโหลกุนั้น ต้องเป็นเงินของใครของมัน ไม่ใช่จากใจให้พ่อแม่ เพื่อพ่อแม่รับเงินอันนี้อาจถูกสังคนเงินที่ของกลับไม่ แต่ควรฝ่ายตรงควรเตรียมเงินของตนเองไว้ให้เรียบร้อย

และเพื่อใครครวญความงัว แม้ผู้เขียนจะเคยเล่าไปแล้วก็ตาม นั่นคือ ธรรมเนียมการให้เงินเป็นลูซุสี้ โดยเริ่มต้นนับแต่จำความได้ ผู้เขียนจะได้เงินเต๊ะเอี้ยจากคนพ่อเป็นแบงค์ร้อยมี ๔ ใบ แล้วปีต่อมาก็มีเงินแบงค์ร้อยใหม่ ๔ ใบ ปีถัดมาก็มีเงินใหม่ ๑,๒๐๐ บาท คือเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี แต่ตอนไหว้ ๔ ธงตัว ปีต่อมาเงินแบงค์ ๕๐๐ ๔ ใบ เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท

ที่เล่าถึงระบบการเงินจริงจริงนี้ เพื่อเล่าถึง ๒ ความนี่ย่า นัยหนึ่ง คือ มงคลเลข ๔ จากความหมายของสี่สิ่งว่า ให้เพื่อ...ชีวิตให้อาวี แปลว่า ทุกชาติทุกเวลาให้มีแต่รับเข้ามา ให้เพื่อ...อู้อี้อี๊ แปลว่า ให้มีเงินมีอำนาจสาสนา

ส่วนการให้เพิ่มทุกปี เพื่ออายุพรตัวผู้ให้ว่า ขอให้ท่านการค้าก้าวหน้ากว่าเดิม จึงโหลกุเพิ่มได้ทุกปี จนไปสะดวกเวลาที่เศรษฐกิจไม่ดี คุณพ่อก็ถือว่าไม่ไหลตลงแต่จะให้เท่าเดิม แม้ว่าจะบงป็นคุณพ่ออ้าว...ดองกิดนักก็ตาม

ซึ่งเคล็ดธรรมเนียมเหล่านี้ หากบ้านใดจะทำเหมือนหรือไม่เหมือนอย่างไร ก็ล้วนไม่เปิ่นไรทั้งสิ้น อยู่ที่ตัวของทุกท่านว่า มีความสุขสบายใจ ขอให้บ่วงส้อยอี๊ ทุกเรื่องสมปรารถนาจะละ

ทำไมตรุษจีน จึงจุดประทัดและเชิดสิงโต

ขอเริ่มจวบธรรมเนียมจุดประทัดก่อนว่า เกิดจากในอดีตสมัยคนหัวใสนำดินระเบิดไปบรรจุในบองไม้เส็กๆ แล้วจุด เสียงไม้ระเบิดดังสนั่นหู เด็กเล็กได้ยินก็ร้องจ้า บรรดาสุนัขและสัตว์เลี้ยงทั้งหลายต่างพากันกลัวเสียงประทัดดังนั้นก็โดน

ทำให้มีผืนคิดความเสียงดังโบบังของประทัด น่าจะไล่เจ้าตัวเหียนโต ซึ่งเหียนโตนี้เป็นเสียงจิงกลาง จินแต่จิวออกเสียงว่า นี้ แปลว่า ปี คนจีนโบราณเชื่อว่าช่วงสิ้นปีปีอากาศหนาวเย็นจัดคนไม่สบายกันมาก เพราะเจ้าตัวเหียนออกมากจะวาด การจุดประทัดเสียงดังน่าจะไปเจาตัวเหียนและโรคภัยไข้เจ็บโรคใจกลัวหนีไปได

แล้วต่อมาธรรมเนียมนี้ก็ปรับไปว่า จุดประทัดให้เสียงดังๆ นี้จะเรียกโชคดีให้มาหา บ้างก็ว่า เพื่อให้สะตุชทุพเพช่า ท่านจะได้มาช่วยคุ้มครอง

ส่วนการเชิดสิงโตวันตรุษจีน ที่บางท้องถิ่นจัดเป็นพิธีแห่งกรุงใหญ่โต ธรรมเนียมนี้มีความเป็นมาอย่างไร จำได้ว่าเคยเขียนเรื่องการเชิดสิงโตไว้ในตอนความรู้จักคำ...สิงห์ ปัจจุบันอยู่ในหนังสือพุทธศตวรรษของมูลนิธิเจ้าชิ่ง

โดยคนจีนเรียกการแสดงเชิดสิงโตว่า ไฉ้จิวบู้ แปลง่าย ๆ ว่า ระบุกลสิงโต จัดอยู่ในหมวดการแสดงสมมุติชนากลสัตว์ จากบันทึกของราชวงศ์หมิ่น...โต (พ.ศ. ๘๘๐ - ๑๑๒๒) เมื่อชาวบ้านในเขตหลวงคัง มีการแสดงเชิดสิงโตเพื่อไล่ผีที่เชื่อว่า มางกันกับชวยและสัตว์เลี้ยง ก่อเกิดเป็นความเชื่อว่า เชิดสิงโตชวยโลดตุ่มมีปิศาจใด ก็เลยชวยกันเหมามากกับการจุดประทัดวันตรุษจีน

ส่วนการแห่มังกร ก็เริ่มจากในสมัยราชวงศ์ซันหรือฉิน (พ.ศ. ๒๔๕ - ๓๑๗) จัดเป็นการแสดงเล็ก ๆ แล้วมาจัดเป็นโชว์ใหญ่ที่สยดระกระจายในสมัยราชวงศ์ซัน (พ.ศ. ๓๑๗ - ๕๒๒) โดยเริ่มต้นจะมาจากต้นแบบพลาล้อกระโถดขางประตุสวารศก็จะกลายเป็นปลามังกรมีฤทธิ์เดช โดยปลามังกรนี้ คือสัตว์ยิ่งใหญ่มีพลังอำนาจ ใครใดพบใครชมก็จะได้รับพลังชวยเสริมให้เจ้าตัวโชคดีที่มากหากินได้ผลบริบูรณ์

แต่เนื่องจากทั้งการเชิดสิงโตและแห่มังกรนี้ ผู้แสดงต้องมีความสามารถพิเศษในเชิงกายกรรมต่อตัว การสมดุควัว ที่สุดของการเชิดสิงโตคือการได้ของอั้งเป่า สุดยอดของการแห่มังกรคือการต่อตัวขึ้นไปเพื่อหนีบของอั้งเป่าบนไม้สูง ที่เมื่อใด ความหมายของการได้ของอั้งเป่านี้คือ การจะได้โชคดีกันถ้วนหน้าตลอดปีทีเดียว